

saavuin 21 p:nä lokakuuta. Matka kesti siis vajaan kuu-kauden.

Mielestäni on liikaa moitittu erittäin repolalaisia siitä, että he ovat niin valmiit anomaan apua, mutta on huomattava, että siellä kaikki parannukset on aloitettava alusta ja niin muodoin menot ovat tavallista suuremmat. Tuo kyläyhteiskuntajärjestelmä on painanut syvän leimansa kansan mieleen ja siitä johtuu, että kaikissa asioissa toimitaan yhteisesti, kaikki huolet ja surut yhteisesti keitetään. Joka tapauksessa heissä tuntuu olevan hyvää tahtoa ja suurta innostusta omasta puolestaan koittaa parhaansa asioiden auttamiseksi ja järjestämiseksi. Jos ei vain ulkopäin kansaa kiihottettaisi, niin kyllä sen syvimpänä toiveena on saada rauhassa aloittaa ja kehittää yrityksiään parempiin oloihin.

Helsingissä, marraskuun 12 p:nä 1918

VILJO PUUSTINEN

Suomeen liittymiskokouksen puheenjohtajat (kesk.) ja sihteeri (sivuilla) vasemmalta: F. Netsäinen (venäjänkiel. pk), N. Kyöttinen, G. Grigorjeff ja P. Höttönen (suomenkiel. pk.). (kuvat: W.Sario).

Muujärvi, tärkeä kievarikylä valtatievarrella

Vanha kulkutie Suomesta Karjalaan alkoi Lieksasta ja kulki Tuulivaaran ja Kolvasjärven kautta Repolaan, sieltä edelleen Omelien kylän läpi Muujärvelle, josta tie jatkui Tiiksjärven kautta Rukajärvelle. Täältä pääsi sitten Poventsaan ja Sunkuunkin asti.

Vuoden 1850 henkikirjoituslaskennan mukaan kylässä oli 53 asukasta.

8 vuotta myöhemmin asukasmäärä oli 63, ja vuosisadan vaihduttua v. 1904 heitä oli jo 95.

Kyydit ja kievarit

Pekka Kyöttinen on kertonut Maiju Keynäälle, että Omelien kylästä oli kolmenlaisia kyytejä: "lyhyitä" Pläkkäjänkylään ja VIRRANKYLÄÄN (3-8 virstaa), "puolipitkiä" Repolan kirkonkylään, Haukasaareen, Saarenpään ja Roukkulaan (15-20 virstaa) ja "pitkiä" kyyti Muujärven (37 virstaa). Kaksi lyhyttä kyytiä vastasi yhtä puolipitkiä, kaksi puolipitkiä yhtä pitkiä kyytiä.

Eri talojen suorittamat kyydit merkittiin kyytisauvaan eli podvota-sauvaan, joka kiersi talosta taloon kyytivelvollis-

suuksien mukana. Pitkä kyyti merkittiin poikkiviivalla kolmelle perättäiselle särmälle, puolipitki kahdelle ja lyhyt yhdelle särmälle.

Sauva joutui automaattisesti talosta toiseen perinnäistavan mukaan.

Omelien kylässä se useimmiten oli kylän kymmenikan luona. (Kylän kymmenikan eli jessatskoin kyläläiset valitsivat vuodeksi kerrallaan. Hän oli tavallaan poliisin apulainen. Virka oli palkaton ja siitä ei voinut kieltäytyä. Oli mahdollista kuitenkin palkata toinen sijaisekseen). Sauvan talossa oloaika riippui verollepanosta: mitä suurempi vero sitä pidempi aika.

Oljo Samulinen on kertonut muistelmissaan laveasti Karjalan kyyditysoloista ja -velvollisuuksista. Kyytilaitoksia olivat ns. "Zemstvon kyyti-asemat" (Zemskaja stantsija) ja "Mieron kyyti-asemat" (Mirskaja stantshie). Jälkimmäinen tarkoitti kyläyhteisöjen rasitteena olevaa kyyditysjärjestelmää josta vastasi määrätty kylä tai useampien pienten kylien muodostama yhteisö.

Niinpä Muujärven jälkeen ensimmäinen kylä Rukajärvensä oli Tiiksjärvi, jonka kyyditysjärjestelmän kustannuksiin osallistui myös Suurijärven kylä. Tiiksjärvestä oli Muujärven matkaa 27 virstaa.

Zemstvon ja Mieron kyyti-asemat olivat tavallisesti yhdistetyt samaan kestiekievariin, joka kyydin lisäksi tarjosi majoituksen ja ruuan. Talvikelillä kyydittävä kuljetettiin hevosen vetämässä reessä, kesällä hän istui hevosen selässä satulassa ja saattomies kulki jäljessä pitäen usein hevosen hännästä kiinni. Kesäisin kyydittävät kuljetettiin soutuveneellä mm. Omeliesta Saarenpään ja Roukkulaan. Metsäherrojen kyydin määränpää oli usein venekyydin takana, kun teitä ei ollut.

Muujärvi, kylä salomaillo

Muujärvi sijaitsi Repolasta Rukajärvelle johtavan tien varrella vedenjakajan itäpuolella. Järven vedet laskevat Muujärven myöten Tsirkkakemiin ja Kemijokea myöten edelleen Vienan mereen. Naapurikylät olivat kaukana, Omelie 37:n ja

Rukajärven puolella Tiiksjärvi 27:n virstan päässä. Muujärven kestiekievari oli Ipatissa, ja siellä oli aina kaksi hevosta valmiina kuljettamaan matkalaisia. Talossa oli myös kylän ainoa kauppa.

Ipatin talosta on kotoisin Kajaanissa asuva, vireä ja hyvämuistinen 93 vuotta täyttänyt Anni Väisänen. Hän on kertonut Muujärven taloista ja niiden asukkaista.

Repolasta tultaessa ensimmäinen talo oikealla oli Levon talo, toinen Makin ja kolmas Sergein talo. Tämän jälkeen tie haarautuu, vasemmalle lähtee tie Tiiksjärven. Heti tienhaaran jälkeen oli koulu tien vasemmalla puolella.

Jatkettaessa tietä suoraan Sergein talon ohitse jää tien vasemmalle puolelle kuusi taloa Muujärven rannalle: Ontroponan talo, Ontropona Jegoroffin talo, sitten Mikin, Iivanan ja Biegloin talot ja viimeisenä Ipatin talo. Biegloin talon ja tien välissä on kylän tsasouna. Tien toisella puolella Ipatia vastapäätä oli vielä Timon talo.

Kylässä oli kymmenen taloa, niissä eli livo Härkösen talo- ja asukasluettelon mukaan siis 95 asukasta vuonna 1904.

Talvinen näkymä Muujärven kylään, vasemmalla tsasouna, Ipatin talo oikealla.

1. Levon talo. Levo Levoskin, jonka vaimo Maura oli ehkä Repolasta. Heillä oli useita tyttäriä ja yksi poika, jonka vaimo oli Repolasta. Levon vaimo ja miniä kuolivat 1910-luvulla mustaan surmaan. Tauti vei neljä kyläläistä, yksi heistä oli Sergei Levoskinin vaimo.

2. Makin taloa isännöi Makki Levoskin. Hänen kaksi poikaansa muuttivat Helsinkiin, Miirtei oli torikauppiana ja Alekski ajoi pirssiautoa. Hänellä oli useita poikia ja tyttäriä.

3. Sergei Levoskin, suutari, isännöi tätä taloa. Hänen vanhin poikansa Feodor muutti Suomeen ja oli Joensuussa kauppiana. Hänellä ja Helena-vaimolla oli lapsia: Nina, Ida, Georg ja Lidia. Ninan poika Jorma Kortelainen oli mestarihihtäjä 1950-luvulla. Feodorin kuoltua perhe otti Suomessa Loukio-nimen. -Feodorin veli Elias oli ryhmässä, jonka Antikaisen joukot Karjalan metsäsissikapinan aikana v. 1922 saivat vangiksi ja polttivat. Kolmas poika Timo jäi Karjalaan. Yksi tyttäristä, Darja, tuli veljensä luokse Suomeen.

4. Ontroponan talon isäntä oli kuuluisa metsästäjä Aleksejeff. Hänen vaimonsa oli Ipatien kasvattitytär. Heillä oli useita poikia: Juho eli Ippo oli

kauppiana Kuhmossa, hänen vaimonsa Aleksandra Pottonen oli Repolan Haukkasaaresta. Toinen poika Feodor jäi Karjalaan. Kolmas, Eljas otti Suomeen Sotkamoon muutettuaan sukunimekseen Muujärvi, ja neljäs, Alekski, joka oli ollut Saksassa sotavankeudessa neljä vuotta, muutti Joensuuhun. Hänen sukunimensä oli Hietajärvi.

Ontroponalla oli myös useita tyttäriä. Kattin mies, Mattinen, menestyi Martinniemessä 5-ottelijana. Yhden tyttären nimi oli Outi.

5. Ontropona Jegoroffin talon isäntä oli kuollut. Leskellä oli poika ja tytär. Heillä ei ollut perhettä 1910-luvulla. Talossa oli komea, hirsistä veistetty aitta.

Ontropona Jegoroffin leski kävi "kuatimassa" (rukouksia, suitsutusta), kun vanha ihminen kuoli.

6. Mikintalon isäntä, Levoskin, oli ehkä Makki Levoskinin (talo n:o 2) veli. Isäntä oli kuollut ja talossa asui vaimo, iäkäs nainen. Talossa oli kaunis kamari ja talon rannalla oli sauna.

7. Iivana Levoskinin taloon oli Iivana mennyt kotivävyksi. Iivana oli Levon veli (talo n:o 1). Iivanan vaimo oli nimeltään Mari.

Iivanalla ja Marilla oli kol-

me poikaa: Alekski, jonka vaimo oli Palagia, Repolan Prokosia, Koropin Mauran heimoa, jäivät Karjalaan. Heillä oli tytär Olga. Toinen poika Feodor oli kauppiana Outokummun lähellä. Hänen vaimonsa oli suomalainen. Myös kolmannen pojan, Jussin vaimo oli suomalainen. Heilläkin oli kauppa

Suomessa.

8. Biegloin maja oli vanha ikkunaton Levoskinin riihi. Siitä oli tehty bieglöille (sotilaskarkureille) asunto, ja kun kylän taloissa leivottiin, vietiin bieglöille leipää.

9. Timon talo, Jegoroffeja, oli vanha savupirtti. Hänen vaimonsa oli kaunotar, kotoisin

Opettaja Anni Väisänen, 93 v. (o.s. Ipatoff) Kajaanista. Annin syntymäkoti oli Repolan Muujärvellä.

Rukajärveltä Lietman kylästä. Heillä oli paljon lapsia. Perhe jäi Karjalaan, vain Toini-tytär tuli Suomeen ja avioitui Roope Takalan kanssa.

10. Ipatin talo oli järven rannalla viimeinen. Anni Väisäsen isä, Ignatta Ipatti oli talon isäntä. Hänen ensimmäinen vaimonsa oli Helena Korniloff Repolan kirkonkylästä. Tämä kuoli v. 1915. Ignatta meni uusiin naimisiin. Toinen vaimo oli Kiimasjärven Nokeuksesta, lieksalaisen kauppiaan Vasili Rotkon (Dobrineja) vaimon sisko Uljana, os. Stepanoff. Ignatta jäi lonkkavian takia hoitamaan kotitaloa eikä lähtenyt muiden veljien tapaan ensin laukkukaupalle Suomeen ja sittemmin pysyvästi sinne asettuneiksi liikemiehiksi. Ignattakin oli yrittäjä. Kun 1800-luvun lopulla rakennettiin maanteitä, oli hän ottanut urakaksi Rukajärvellä Tsolmun ja Kiimasjärven välisen maantien rakentamisen. Ignatta Ipatti karkotettiin Karjalasta v. 1920. Aleksi Levoskinin tytär Olga on kertonut Anni Väisäselle että hän saattoi jatkosodan aikana Ignatan viimeiseen lepoon Sumujen saarilla. -Anni Väisäsellä oli yksi sisar, Nasti, joka oli naimisissa Kusti Pottosen kanssa.

Anni Väisäsen mies Otto oli kotoisin Kontokin Kenttjärveltä, Nikolai Väisäsen poika. Nikolain vaimo oli Jyvälahdesta

Maria Kenijeff, Wasili Keynään pikkuserkku. Heillä oli viisi poikaa, Risto, Matti, Niilo ja Aleks, sekä tytär Outi. Vanhin poika Risto meni ja jäi Amerikkaan, jossa hänellä oli maalausliike. Hänen ensimmäinen vaimonsa oli kotoisin Lapualta, toinen Kuhmosta Hanna Kyllönen. Heillä on Amerikassa useita lapsia ja lastenlapsia. Muut sisarukset tulivat Suomeen, heistä Outi palasi amnestian houkuttelemana Karjalaan ostettuaan Suomesta hevosen.

Myös Anni Väisäsen aviomiehen isä Nikolai oli ollut vuosisadan alkupuolella Amerikassa. Hän palasi takaisin Karjalaan ja kuoli Kenttjärvellä v. 1920.

Ipatin suku on vanha suku Muujärvellä. Talon vanha isäntä oli Aleksi Ipatoff. Hänen vaimonsa oli Repolan Tsolkan kylästä Anastasia Gertzin. (Katri Sario oli Anni Väisäsen pikkuserkku). Aleksilla oli neljä poikaa ja tytär Fedosia, joka naittiin Rukajärvelle Kusminin taloon. Poikien nimet olivat Aleks, Ignatta, Vasili eli Ville ja Ivan eli Juhana.

Muujärven koulu ja tsasouna

Joensuuhun kauppiaksi asettunut Ville Ipatti rakennutti koulun Muujärvelle. Hän antoi

Joensuusta käsin myös varat opettajien palkkaukseen ja asuntolan ylläpitoon. Koulu aloitti toimintansa vuonna 1911. Asuntolassa asui 4-5 vieraspaikkakuntalaista oppilasta. Anni Väisäsen oli koulun ensimmäisiä oppilaita.

Koulun opettajana toimi Nikolai-papin tytär Nadjesta Rukajärveltä. Oppilaita oli toistakymmentä, luokkia oli neljä. Kaikki oppilaat eivät olleet Muujärvellä, heitä oli myös Rukajärven Suurestajärvellä ja Tiiksistä; Kajaanistakin kävivät Muujärvellä koulua Juhana Ipatin pojat Jussi, Ville ja Pauli. Eräs oppilasta oli Nasti Prokofjeff Kiimasjärven Suurestajärvellä. Hän avioitui myöhemmin Repolan Omelien kyläläisen Martti Päänttösen kanssa. He asuivat pakolaisina Joensuussa, saivat suuren perheen, ja kuolivat siellä 1990-luvun alussa korkeaan ikään elettyään.

Opettajatar opetti karjalan kieltä sen jälkeen, kun epäilyttävät oppilaat olivat poistuneet. Suomesta oli tuotu koululle salaa kaksi suomenkielistä aapista. Anni Väisänen muistelee oppineensa aapisesta suomalaisillekin tutun laulun: "Kukko kiekuu, punahelmta, kanatarhan turva on...".

Kyläläiset olivat rakentaneet kylään tsasounan. Repolan pappi Fiilin ja Rukajärven Ievanen

kävivät siellä harvoin, pari kolme kertaa vuodessa, mutta palveluita pidettiin joka sunnuntai. Tsasounan avaimet olivat Ipatissa. Peräseinällä oli ikoneja, ja niiden edessä alttari, jolla oli venäjänkielinen raamattu. Ignatta Ipatti luki päivän tekstin, ja naiset lauloivat venäläisiä kirkkolauluja. Niitä opetettiin koulussakin.

Ipatin kestikievari

Ipatin kestikievarissa oli paljon asiakkaita. Matkalaisilla ei yleensä ollut kiirettä, kievarissa yövyttiin ja aterioitiin, eikä Anni Väisäsen mukaan maksua otettu. Yksi säännöllinen kävijä oli Repolan apteekkarin, ferssala. Hänen oli määrä käydä Repolan joka kylässä kerran kuukaudessa. Hänen vakio lääkkeitään olivat tärpätti ja pikiöljy, myös luonnonkasveista valmistettiin lääkkeitä. Ferssalalla oli mukana puinen 3-osainen lääkelatikka. Hän rokotti lapsia (vapaaehtoisista) ja antoi hammassarkyyn lääkettä tai poisti vioittuneen hampaan. Lääkäri kävi kylässä kerran vuodessa.

Muujärven kautta kulki myös rukajärveläisiä laukkukauppiaita Suomeen ja takaisin kotiin. Risto Maksimainen Ontrosenvaaran kylästä oli eräs näistä, ja hän on Maiju Keynälle kertonut yhdentoista ru-

Ipatin suuren talon komea pääty Muujärvellä.

kajärveläisen miehen vuotuisista matkoista tämän vuosisadan alussa. Lieksaan mentäessä oli kahdeksan yöpymispaikkaa. Rukajärvellä yövyttiin ensin Tiiksjärvellä Hilippä Nikitinillä, sitten Muujärven Ipatissa. Seuraava etappi oli Omeliessä Pänttösellä. Yleensä ei yöpymisestä otettu maksua, mutta ruoka maksoi 10-15 penniä ja kahvi 5 penniä.

Saloseutujen bieglot ja metsämiehet

Muujärvi oli keskellä asumatonta saloseutua. Sen aarniometsät olivat erinomaisia piilopaikkoja sotilaskarkureille, joita olikin asettunut sinne kymmenittäin. Heillä oli useita

piilopirtejä eri puolilla saloa. Pekka Kyöttinen on kirjoitellut 1940-luvulla näistä karkureista Karjalan Heimossa. Eräs kuuluisimmista oli Muujärven Gauro, kylillä kysyttiin, mitä Muujärven Gaurolle kuuluu. Gauro oli kuuluisa tietäjä, joka metsästeli etupäässä taikavoimalla ja sai mahdottoman paljon riistaa. Kerrotaan, että Metsähiisi kuljetti sarvista poron hänen ansaansa. Hänellä oli taikapussi, jossa oli karhunkynsi ja kalmanmultaa. Gaurolla oli veljiä Muujärvellä, ja he myivät Gauron saalistaman riistan maailmanmarkkinoille. Gauro piileskeli metsissä 33 vuotta, kunnes hän ja muut bieglot saivat Aleksanteri II:n aikana armahduksen. Monet menivät naimisiin ja perustivat perheet,

muutamat taas jäivät asumaan Muujärvelle bieglon taloon.

Muujärveläisistä metsästäjistä oli kuuluisin Ontropona Aleksejeff. Hän oli kaatanut 54 karhua ja tunsi metsissä piileskelevät bieglot, johon nämä myös luottivat. Ipatit ostivat metsästäjiltä nahkoja ja veivät niitä rekilasteittain Sungun tai Joensuun markkinoille. Ondroppa oli myös kuuluisa koirien kasvattaja.

Kyläjuhlista

Muujärven praasniekkaa vietettiin Pedrunpäivänä heinäkuussa. Vieraita tuli Rukajärveltä ja Repolasta, sukulaisia sekä tuttavuuksia, ja nuorisoa tutustumaan toisiinsa. Muujärveläiset taas kävivät vuoros-

taan mm. Omeliessä Sreitn praasniekassa maaliskuussa ja Rukajärven Suuressajärvessä Sroitsan (Helluntain) praasniekassa. Sinne kokoontui rahvasta myös Tiiksistä, Tiiksjärveltä, Djekonniemestä, Marjavaaarasta, Ondrosenvaarasta, Merusta, Udestakylästä ja Kuusenvuorasta. Mentiin ja palattiin Tiiksjärven kautta, jossa paluumatkalla kisattiin. Muulloin ei Tiiksjärvessä kisattu.

Jatkosodan aikana Muujärven talot olivat vielä pystyssä. Sittemmin kylä likvidoitiin, eikä jäljellä ole enää yhtään taloa. Repolan uusi hallinnollinen keskus, Mujejärvi, sijaitsee Muujärvestä itään noin 20 kilometrin päässä entisellä Rukajärven pogostan alueella.

PENTTI KEYNÄS